



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Exhortationes|| Ad|| Religiosos

Dirckinck, Johann

Coloniæ Agrippinæ, 1704

De labore, & otio. Thema. Multam malitiam docuit otio sitas. Eccli. 33.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-51834](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-51834)

decertet, magnas hosti clades inferat,
& spolia opulenta detrahat. Id nisi ser-
vemus, actum est de victoria & pace.
Teste S. Augustino Serm. de verb. Dom.
secund. Joan. Non poterit ad hereditatem
Domini pervenire, qui hereditatem pacis
noluerit observare: Nec potest concordiam
habere cum Christo, qui discors esse voluerit
cum Christiano. Pax est securitas mentis,
simplicitas cordis, amoris vinculum,
consortium Caritatis.

Quapropter, dilectissimi, geminas has
dissenfionum, discordiarumque pessi-

mas radices è cordibus ac linguis nostros
stirpitos eveliamus; ut omni divisione
& schismate exclusis, constanti chari-
tatis ac pacis viscero colligati vivamus.
In pace autem vocavit nos Deus, ut
1. Corinth. 7. 15. Qui Non est discors
Deus, sed pacis. 1. Corinth. 14. 33.
Ipsè enim est pax nostra. Ephes. 2. 14. Et
quidem Pax quæ exuperat omnem sensum,
Philip. 4. 7. Pax quæ tum ad Proxi-
mum pacificandum, tum ad celestem
Jerusalem & visionem pacis æternam
unicè est necessaria.

REGULA XLIV.

DE LABORE ET OTIO.

EXHORTATIO
IN EANDEM,

Docet strenuè laborandum, otiumque vitandum esse.

T H E M A.

Multam malitiam docuit otiositas. Eccli. 33. 29.

V E L.

Otium malorum omnium origo, Domi nostra locum non habet.

Reg. 44.



Enuini Societatis
J E S U Filii
(uti & aliorum
Ordinum Reli-
giosi) haud
abfimiles sunt,
oportet, qua-
tuor animalibus,
ab Evangelistarum Aquilâ conspectis,
Apoç. c. 4. *Quæ non habebant requiem*

*die ac nocte; sed clamabant: Sanctus,
Sanctus, Sanctus, Dominus Deus omnipotens.*
Quaterna hæc animalia Sancto Joanni
representata, ad litteram, fuere quaterni
primarii Principes caelestes & Angeli
Dei Administratores; quos diversè
diversimodè, symbolicè interpretantur.
Alii enim explicant de quatuor Evan-
gelistis, ita ut Homo MATTHEUM,
Leo MARCUM, Bos LUCAM,
Aquila

Aquila JOANNEM exprimat. Alii intelligunt quatuor Ecclesie Doctores, & Gregorium Homine, Ambrosium Leone, Hieronymum Bove, Augustinum Aquila adumbrari autumant. Alii quatuor Ecclesie Status seu Ordines indicari contendunt; ita ut Leo fortitudinem Fidei Apostolorum; Bos invictam patientiam & victoriam Martyrum; Homo Sapientiam Doctorem; Aquila sublimitatem Virginum & contemplationi addictorum indiget. Ego si Angelos hoscum quaternos Societati nostrae adaptaturus essem: cum Homine, Superiores prudentia ac discretione, charitate ac misericordia praeditos; cum Aquila, Doctores, subtilioribusque Studiis occupatos; cum Leone, Verbi Divini Praecones, Operariosque Animarum reductioni intentos; cum Bove, rei familiaris administratos, laboribus deditos, compararem. Novitios autem in via ac dispositione esse contenderem, ut uni quatuor horum statuum inferantur, & unius ex dictis animalibus speciem praefereant. Quemadmodum vero, dicta animalia requiem non habuisse, S. Joannes testatur; sed semper in motu & cursu existisse, & absque cessatione trifigion suum decantasse; ita in Societate nostra omnes, in quocumque demum versentur statu, *Semper occupari, nunquam otiosi*, Regula praesens praecipit. Quae duo jam modo exponemus.

I. Prima Regulae parte S. Legislator noster negotium, laborem, studium, occupationem assiduam sive mentis, sive corporis praescribit. *Omnes (inquit) quamdiu corpore bene valent, in spiritualibus*

vel exterioribus habeant quo occupentur. 1. *Omnes, Superiores & Subditi, Sacerdotes & Magistri, nec non Fratres, Marthae munus additi, omnes, nemine excepto.* 2. *Quamdiu corpore bene valent*: Si enim morbo laborent, satis habent, quod agant, ut morbi dolores debitam patientiam & resignationem tolerant. 3. *In spiritualibus vel exterioribus habeant, quo occupentur.* Neque enim jubet, nos vel semper spiritualibus, vel semper corporalibus exercitiis occupari; sed ea misceri cupit: ita ut ordinariè laboribus exterioribus insudantes, dum ab iis vacant, exercitiis spiritualibus, festivis praesertim diebus se tradant. Ex adverso autem ordinariè spiritualibus intenti, dum ab illis quiescunt, exterioribus quibusdam vacent, ne quid pretiosi temporis otio transigatur. Ipsum adeo relaxationis seu recreationis tempus, dum colloquendum est, piis colloquiis, dum ludendum, lusu honesto, impendendum est: nec eo tempore aut melancholiae se dedere, aut in angulo solitarii, otiosumque herere fas est; sed ex Regulae & Obedientiae Praescripto occupatio honesta capellenda est.

Nunc lege, nunc ora, nunc cum fervore laboras

Sic erit hora brevis, sic labor ipse levis.

Ratio 1. ad laborem nos excitans est sancta ac justa Dei voluntas, ob Adae peccatum eam illi & Posteris poenam infligentis. Gen. Cap. 3. 17. *In laboribus comedes ex ea* (de fructibus terrae) *cunctis diebus vitae tuae.* Et 8. 19. *In sudore vultus tui vesceris pane tuo.* Ad hoc igitur nati, ad hoc condemnati à Deo sumus. *Homo nascitur ad laborem, & avis ad volatum.* Jobi Cap. 5. 7. *Quis*

F f f z

Quis

Quis igitur ab hac lege communi, jure se eximat? Quis iustitiæ divinæ facere fatis recuset? Quis poenam pro meritis non libenti animo expleat: præsertim cum hæc ratione, rem Deo pergratam faciat?

Ratio II. Fructuosus temporis nobilissimi usus. *Tempus breve est*, ait Apostolus 1. Corinth. 7. & fulmine ocyus prætervolat. Tempus irrevocabile est; semel elapsum, nunquam revertitur. Tempus pretiosum est, omni auro & lapide pretioso excellentius; quo innumeras, pro aternitate felici, in cælo, coronas, nobis fabricare valemus; à momento autem sæpenumero pendet aternitas, nec effluit momentum, quo lucrum aternum & infinitum, acquirere non queamus: quanta igitur insania est; hæc esse desidem? Quidni potius cum Apostolo concludamus: *Ergo dum tempus habemus operemur bonum. Filius enim hominis veniet cum Angelis suis, & tunc reddet unicuique secundum suum laborem.* Matth. 16. 27. Et *voca operarios ac redde illis mercedem*; quod autem labor est major, eod merces & gloria in cælis erit copiosior.

Ratio III. est præstantissimum Christi Domini, Sanctorumque & aliarum rerum creaturarum, exemplum. Nam 1. Labores exantlavit Redemptor noster, velut ipse testatur Joan. 5. *Pater meus usque modo operatur, & ego operor.* Et psal. 87. *In laboribus à juventute mea;* quando nimirum cum S. Josepho artem fabrilis exercuit. 2. Laboribus distitit fuere Apostoli, sive spiritualibus, sive corporalibus, Petrus, Jacobus, Joannes, ut in sacris Evangelii paginis le-

gere est: sed in primis Gentium Doctor, quantâ negotiorum mole obrutus superfuit; regiones varias percurrendo, Evangelium prædicando, Regnum Dei annuntiando, publicè & per domos, docendo, instruendo, increpando? & crebrò manuum labori sese tradendo? Unde 2. ad Thess. c. 3. ait: *Non inquieti fuimus inter vos* (id est non inordinati & ociosi) *nocte & die operantes, ne quem vestrum gravaremus* (exercuit autem vitam scenofactoriam, ex pellibus, insum castrorum militarium, tabernacula seu tentoria consuendo) Deinde alibi clarius protestatur, dum ait: *Argentum & aurum, & vestem nullius concupivi, sicut ipsi scitis; quoniam ad ea, que vobis operantur & hiis qui mecum sunt, ministraverunt manus ista.* Act. 20. Similia de aliis Sanctis etiam nostris, eorum gesta loquuntur. 3. Omnia animantia quadrupedia ac reptilia laborant, circumcurant, & alimenta sua conquirunt. Volucres cæli alarum remigio in altum librant, circumvolant, & prædam, quæ alantur, captant. Nec res manimes otiose dedunt; sed labore, motu, & occupatione suâ distinentur: Sol lucidissimus mundi oculus, annum cursum suum peragit: luna cursum suum mensuram crescendo & descrecendo absolvit: plænæ & sidera, motus, cuiusque sunt constantiâ mirabili tenent: Elementa aër, aqua, ignis assiduo agitantur motu: terra arbores, flores, fructusque profert; verbo, cuncta creata, ordinatione divinâ, ad gloriam ejus, munitis suis ritibus funguntur.

An non igitur, pari ratione, omnino decet hominem ad imaginem Dei creatum,

tum, ratione dotatum, & cum primis, Religioni mancipatum, Christi Domini-Sanctorum & rerum aliarum exemplo, otium fugere, laborem diligere, cum quatuor animalibus. Dei servitio impendere, semper pro ejus gloria sese occupare: semper, si non ore, saltem opere, clamare: Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus omnipotens? Ut divinam expleat voluntatem, tempus quam optime collocet, & gratiam, gloriamque suam coelestem adaugeat?

II. Altera Regula parte Sanctus Fundator, Filios suos, otium eliminare precipit, causamque subnectit, quod nimis malorum omnium sit origo. Quoniam vero mala illa sunt, quae ex otio, in Societate, (aliove Ordine) scaturiant, cum tacitus praetereat, nostrum erit ea indagare ad cautelam.

1. Otium fons & origo est plurimarum cogitationum pravatum ac desideriorum ioculium. Testatur id Regum Sapientissimus Salomon Eccle. 7. 30. *Inveni, quod fecerit Deus hominem rectum, & ipse infinitis se miscuit questionibus.* Hebraea & Chaldaea lectio vertit, *cogitationibus*: Symmachus explicat, *curiositates*: Cornelius à Lapide, *desideria*: Cum enim nusquam quietem reperiat otiosus, mille curarum, curiositatum, desideriorum, passionum, tumultuum fluctibus & aestibus, instar Euripi, affludat jactatur & fluctuat: atque ut Lucretius L. 5. canit: *Semper & in curis consumit inanibus aevum.* Confirmat illud idem Sapiens Proverb. 21. 25. *Desideria occidens pigerum, noluerunt manus ejus quicquam operari, tota die concupiscit & desiderat:* At quamam? jam cibum & po-

tum; jam recreationes & lufum; jam alloquia parentum & amicorum; jam lustrationes civitatum & arcium. *Mens otiosi*, ait Callianus, L. 10. c. 6. *nihil aliud cogitare novit, quam de esu & vestire, donec ita paulatim reddatur nexu cogitationibus irretitus; ut tanquam serpentinus spiritus obstrictus, nunquam deinceps ad perfectionem se valeat emodare.* Unde recte concludit S. Bernardus ad Frat. de mont. Dei. *Omnium tentationum & cogitationum malorum atque inutilium sententiam esse otium.*

2. Otium origo est otiosorum & inutilium verborum; imò & vitiosorum & noxiorum. otiosi enim facile aut contra Superiores murmurant, aut Fratres suos contemnunt, aut perfectionis studio & regulari disciplinae addictiores verbis proscindunt, aut aliis detrahunt. De quibus Salvator in Evangelio Matt. c. 12. *Dico autem vobis, quoniam omne verbum otiosum, quod locutus fuerint homines, reddent rationem de eo in die iudicii.* In textu graeco est ἀργός, quasi ἀργός, id est, iners, sine opere, fructu aut utilitate: seu verbum vanum, frivolum, ludicrum, quod nec loquenti, nec audienti utilitatem affert. S. Hieronymus ait: *Verbum otiosum est, quod sine utilitate & loquentis dicitur & audientis si omnis ferius, de rebus frivolis loquamur & fabulae narremus antiquas. Caterum qui scurrilla replicat, & cachinnis ora dissolvit, & aliquid profert turpitudinis, hic non otiosi verbi, sed criminosi tenebitur reus.* O quoties in otiosorum hominum sermones ejusmodi vitia irrepunt! Quam obrem magnus otii hostis Ignatius Patens noster, ut refert Massæus in vita L. 3. c. 6. Cum

Ffff 3 vidisset

vidisset duos tréve, è nostris adiutori-
bus, ad januam alieno tempore con-
versantes & colloquentes; illico iussit
acervum lapidum, in proximo situm, ad
summam ædium contignationem sine
cunctatione transferre; cùmque elapsà
tium mensium intercapedine, iterum
confabulantes reperisset, eundem acervum,
in locum priorem referre iussit, si-
milique admonuit, in Dei servicio nihil
esse otio perniciosius.

3. Otium origo est operum inuti-
lium & nugarum; & exitium virtutum:
ut S. Bernardus ad Eugenium Pontifi-
cem L. 2. de consid. c. 13. scribit: *Eugi-
enda est otiositas, mater nugarum, noverca
virtutum.* Otium enim in religioso fa-
stidium generat erga Fratres, tedium
erga meditationes, exercitia spiritua-
lia, aliàque opera pia, quæ secundum
obedientiam, obeunda forent; & quia
erga hæc parum afficitur, in rebus inu-
tilibus solatium aucupatur; quarit oc-
casiones frequentes foras exeundi: cap-
tat occasiones conversandi cum secu-
laribus, indagat rumusculos & nova;
non ut his fructum animarum apud ex-
ternos referat; sed ut tempus fallat, tæ-
dium levet, aut recreatiunculam quam-
piam se Æter. Quid autem hisce acci-
det, quando Iudex veniet, rationem-
que omnium operum strictam exiget?
Existimabunt fortasse ingentem se
mercedem reportaturos: at verendum
est ne eveniat illis, quod Psaltes Reg-
gius de divitibus canit: *Dormierunt som-
num suum & nihil invenerunt in manibus
suis.* Dum in alteram vitam evigilan-
tes, se tempus malè collocasse, ac pa-
rum, aut nihil pro æternitate felici labo-
râsseprehendent.

4. Otium origo est tentationum,
omnisque generis vitiolorum secundum
illud Eccli. c. 33. 28. *Multam malitiam
docuit otiositas.* Quam multiplicem ma-
litiã S. Augustinus declarat serm. 16.
dum ait: *Per hanc (otiositatem) accendi-
mur frequenter ad luxuriam; per hanc con-
sumamur ad superbiam; per hanc ducimur ad
mundi gloriam. Per hanc tentamur de-
scatè passî: per hanc suffocamur præcisi ve-
stigi: per hanc ad superfluum dormitionem
trahimur; per hanc ad secularia veria pe-
ducimur: ac denique paucis multa com-
plectens, ita concludit: Nāquam qui-
vis calorum erit, si otiositatem amaret.*
S. Bernardus de grad. perfect. c. 9. et
quæ dicta sunt, obviã similitudine dis-
cidat: Sicut, inquit, aqua que caret de-
cursu, & jacet in foveis, putrescit; ita
& corpus otii tabe confectum, concupis-
centiarum & voluptatum carnalium
parit ac nutrit insaniam. S. Chrysolus-
tus hom. 9. in 2dam. ad Corinth. e-
dem, aliã confirmat similitudine: Sicut
terra non occupata semente, aut culti-
tione, quamlibet herbam producat: sic
& anima quoties non habet quod agat
rerum necessariorum, cùm omnino cupiat
aliquid agere, pravus actionibus se nec
tradit. Nasciturque inde acedia, languor
animi, lassitudo corporis, pigritia,
lignolentia & inhabilitas ad omnia.
Quo autem alexipharmaco morbos
hosce curabimus? Docuit id S. A-
thanasius in vita ejus: Cùm enim is à spe-
tu acedix tentaretur, affigereturque,
exiit è cella sua dicens Deo: *Domine re-
lo salvus fieri; & non permittunt me mala
cogitationes meae: quo dicto, cùm factus*

ad cellam convertisset, Angelam con-
spexit, humanâ specie floreas, sportâ-
que plentem, deinde surgentem ab
operibus, & aliquamdiu orantem, rur-
sumque ad operandum se conferentem:
audistis hanc ejus vocem: *Anonise*
facti aliquâ temporis parte labori, aliâ
vacatione insilite, atque ita mutando ex-
ercitia, otium fugies, acediam vinctes,
salvus eris.

Quocirca, Charissimi, quamdiu cor-
pore rectè valemus, semper nos aut in-
ternis aut externis exercitiis fructuosus
pro Dei gloria & animarum salute, oc-
cupemus, sic sanctam Dei voluntatem
explebimus, nobilissimum tempus uti-
liter collocabimus: Christum Redemp-
torem nostrum, S. Apostolos, aliôsque
vivos Sanctos, nec non cuncta creatu-
ram suam semper intenta, æmulabi-
mur. Ex adverso nunquam non otium
omni studio evitemus, ita cum eo, cogi-
tationes inutiles ac noxias, sermones
otiosos ac vitiosos, opera inutilia ac in-
ania, pariter refecabimus; tentationum
innumerarum ac vitiorum scaturigi-

nem obturabimus: *Semper aliquid boni
operis facite, ut diabolus te inveniat occupa-
tum*, monet S. Hieronymus. Quod si
præstiterimus, cum sanctis quatuor ani-
malibus, de quibus in exordio memini-
mus, semper in motu erimus, semper-
que Deum laudabimus, & vel verbo,
vel opere *Sanctus, Sanctus, Sanctus* pro-
clamabimus. *Benedicemus Dominum in
omni tempore*; vitæque nostræ continua
erit Dei laus & benedictio: si opera hu-
militatis ac penitentis exerceamus,
Deum laudabimus: si misericordis &
pietatis operibus vacemus, Deum lau-
dabimus: si verbi divini prædicatione
ac catechesi ignorantis doceamus,
Deum laudabimus: si juventutem in
gymnasis, timore Domini imbueamus,
Deum laudabimus: optabimusque ut
nobis sint linguæ centum, ora centum,
corda centum, manus centum, quas in
Dei gloriam & honorem infumamus;
ac tandem repositam nobis, pro la-
boribus, justitiæ coronam in
caelis reportemus,
Amen.



REGU-